

Overzicht thema's interviews projectjaar 1 - 2019-2020

Citaten leerlingbegeleiders professionaliseringsnoden en leervragen leerlingenbegeleiding (LLB)

Wat wordt er van de leerlingenbegeleiding verwacht?

Mocht ik starten, zou ik een opleiding leerlingenbegeleiding willen volgen, omdat het heel veel zoeken was: wat is de basiszorg, het zorgcontinuüm, wat wordt er verwacht? Nu hebben we ok dat lerend netwerk. Vaardigheden leer je vooral door het te doen.

Moest er zo een nascholing of opleiding bestaan, ik zou ze als leerkracht wel gevolgd hebben, want het is nu maar door in de job te staan dat je effectief weet 'Ah ja, dat zijn de taken die ik moet uitvoeren'. En dan is het weer van school tot school afhankelijk, maar op zich zou ik het wel niet slecht vinden dat je op basis van de 4 domeinen waarin wij werken een soort van nascholingstraject zou aanbieden met een basis in de verschillende onderdelen.

Hoe voer ik gesprekken met leerlingen en ouders?

Waar ik meer over wil weten, is waar ik op psychosociaal vlak rekening mee moet houden. Hoe kan ik een leerling nog beter begeleiden en het probleem te weten komen?

Ik denk dat het wel belangrijk is dat je u aanvult met minstens de basis van het domein waarin je u het minst sterk voelt. Bij mij is dat dan het psychologische, omdat mijn achtergrond daar niet in ligt.

Hoe ondersteun en coach ik leerkrachten?

Bijvoorbeeld mijn collega doet dat niet, gewoon omdat ze zich er niet sterk genoeg in voelt, omdat ze er geen ervaring mee heeft. Ik denk dat ik ook omdat ik die nascholing daarover gevolgd heb vorig jaar, daar gewoon ook wat meer in stuur, ook omdat ik dat zelf graag doe, dat ik wel al eens naar de klassen geweest ben en leerkrachten tips gegeven heb en zo. Maar er ligt daar nog iets te veel initiatief bij mij en mijn collega's.

Meer in plannetje gieten kan nog, dat zou een kruisbestuiving kunnen geven onder leerkrachten die eigen sterktes hebben en de brede basiszorg zo verder kunnen uitwerken.

Wat kunnen de verschillende externe partners voor me betekenen? Wie kan ik waar naartoe sturen op vlak van de externe diensten?

Soms duurt het echt lang vooraleer het CLB een traject opstart. Het CLB kan er ook niet aan doen, zij hebben ook heel veel leerlingen, maar dat kan weken duren en ondertussen zit die leerling daar. Wij proberen dat dan wel op te vangen, maar dat is echt frustrerend. Hoe kan ik leerlingen opvangen vooraleer ik ze bij gespecialiseerde hulp kan krijgen?

Wat helpt om afstand te nemen, zorgen over leerlingen los te laten?

Hoe kan ik mijn grenzen bewaken zonder me er schuldig over te voelen? Hoe kan ik dit werk van mij afzetten en er niet wakker van liggen? Ja, dat is de grootste valkuil. Dat is het moeilijkste. Ik moet ook eens durven zeggen 'Nu is het genoeg, nu kijk ik eens niet meer naar alles voor school?' Maar dat is een verantwoordelijkheid die je hebt opgenomen, hé.

Hoe realiseer ik brede basiszorg en verhoogde zorg in de klas?

Soms mis ik kennis bij leerkrachten over brede basiszorg, verhoogde zorg, bijvoorbeeld voldoende tijd geven aan de leerlingen behoort tot onze brede basiszorg die je voorziet voor iedereen, maar sommige leerkrachten zien dat toch nog altijd als een faciliteit in de verhoogde zorg.

(Lerende) netwerken met leerlingenbegeleiders

Binnen onze scholengemeenschap is er een coördinatorenvergadering en daar is er overleg over bijv. het leerlingvolgsysteem, het verbeteren ervan en ook over de 4 domeinen, hoe werk je dat uit en hoe geef je dat door aan de leerkrachten? Bijv. was er een boom uitgewerkt met niet alleen de 4 domeinen, o.a. leren leren, onderwijsloopbaanbegeleiding en het psychosociale, maar ook wat je daarrond als school doet. Zo leer je van elkaar en kan je ook kritische noten doorgeven met collega's die hetzelfde meemaken en ervaren.

Sinds 2 jaar zitten we in een lerend netwerk van de pedagogische begeleiding. Zij organiseren dat. Dat is met leerlingenbegeleiders van heel de provincie en daar leggen we de meeste contacten. K.L. leidt dat en daar haal je veel uit. Je kan er gewoon een keer ventileren ook. Nu met corona hebben we ook veel zoomsessies gehad, hoe pakken jullie dat aan. Soms is dat gewoon ook eens kunnen zagen, dat is te moeilijk of dat is te veel. Maar het is ook om documenten uit te wisselen. K. is heel bereikbaar en daar heb je norm veel aan. We hadden vorig jaar 3 of 4 bijeenkomsten en dan hebben we het hele zorgcontinuüm doorlopen, heel interessant. We hebben alles nog eens op een rijtje gezet, wat bedoelen we en ook hoe vullen jullie dat in.

Lectuur en informatie

Als ik over bijv. een stoornis niet veel weet, ga ik lezen, op internet en boeken ook. We gaan dan via het CLB ook bevragen 'Wat zijn goede boeken daarover?' en kopen we dat aan. Je kan ook veel opzoeken, dat doe ik ook, je kan het verder uitzoeken 'Wat kan er?' De directie stuurt ook veel teksten door die binnenkomen, bijv. over het nieuw decreet. We hebben vanuit het lerend netwerk ook een Yammer-groep opgericht waar heel veel documenten uitgewisseld worden.

Personeelsvergaderingen

Op een personeelsvergadering passeert daar wel vanalles en als je het leest (het document over onze brede basiszorg), lijkt het de evidentie, maar het lijkt aan veel leerkrachten voorbij te gaan. Ik denk dat het veel herhaald mag worden.

Nascholingen n.a.v. onderwijsvernieuwingen

Via de pedagogische begeleidingsdienst kon ik een sessie daarrond volgen. Als er nieuwe dingen zijn, geven zij zo een kans om u erin in te werken. Bijv. ook rond het nooddecreet, wij proberen te zorgen

dat er dan minstens 1 collega gaat en dat wordt dan verder doorgegeven. De directie stuurt ook vaak informatie daarover door. Dat betekent dan meestal wel 'Overweeg dat er iemand naartoe kan'. Ik ben op nascholing geweest bij het Departement Onderwijs toen het nieuwe decreet leerlingenbegeleiding gelanceerd werd, dat was een 3-4 daagse geloof ik. Dat was ons vanuit de pedagogische begeleidingsdienst voorgesteld en de directie stuurt dat dan door. Dan wordt op de cel leerlingenbegeleiding besproken wie gaat.

Vorig jaar heb ik 3 nascholingen leerlingenbegeleiding gevolgd waar onze pedagogisch begeleider specifiek over het decreet en de nieuwe invulling van de leerlingenbegeleiding uitleg gaf. Natuurlijk speel ik die informatie dan door naar mijn collega's, maar je hebt daar niet altijd de tijd voor om het grondig te doe. En ik dacht toch soms 'Je had dat allemaal moeten volgen, want de nuances die ze legt... Bijv. leren leren en onderwijsloopbaanbegeleiding is erbij gekomen en dat we veel meer beleidsondersteunend ook moeten werken bij de leerkrachten. We zijn er niet meer voor de meldingsfiches zoals vroeger, hé: met modder gegooid, balpen vergeten, OK, leerlingenbegeleiding...

Specifieke nascholingen i.f.v. de leerlingenbegeleiding

In mijn eerste jaren heb ik wel opleidingsdagen gevolgd in functie van de leerlingenbegeleiding. Dat waren zowel nascholingen algemeen, bijv. opleidingsdagen voor leerlingenbegeleiders, als specifiek rond bijv. een bepaalde leerstoornis. (...) Ik heb verschillende nascholingen gevolgd bijv. waar we rollenspelen speelden en ja, soms haal je er wel een keer iets uit, de ene keer al meer dan de andere. Bijv. in de 3e graad hebben we een aantal slimme onderpresteerders en dan zijn we op zoek gegaan naar nascholing en dan heb je ook nog wel contact met die nascholer, eigenlijk zijn dat mensen die ook wel echt in het werkveld staan. Meestal zijn die mensen ook wel echt bereikbaar omdat ze er zelf ook nog in werken.

NN, een organisatie van de verschillende scholen, die organiseren bijna jaarlijks een opleiding over suïcidepreventie en over de verschillende instanties die je kan aanspreken als externe hulp op school. Op de vergadering mag je daar dingen aanhalen voor ondersteuning en dan zoeken zij zelf een spreker over bijv. suïcide en bieden zij dat aan aan alle scholen in deze regio".

Bij ons geven ze ook trainingen elk jaar in de paasvakantie en dat gaat uit van het buitengewoon onderwijs. Die zijn vrij intensief. Ik zou dat wel willen volgen, maar dat is dan op zo van die momenten... Dat is in de paasvakantie. Ik zou er niet mee inzitten om dat 1 of 2 dagen te volgen dan, maar ik vind het toch ook zo zonde dat die mensen dat dan in de paasvakantie moeten geven. Dat is om met leerlingen gesprekken aan te gaan en ze tot rust te doen komen. Over geweldloze communicatie, dacht ik...

Een opleiding leerlingenbegeleiding

Opleiding is belangrijk ook om zelf expertise op te bouwen. Waarom niet, zo'n opleiding? Ze kunnen dan juridische zaken meegeven, vanuit de decreten, maar ook hoe voer je gesprekken en wat houden die externe partners in, wat kunnen die voor u betekenen? Ja, met een soort stage erin, ik denk dat je wel een jaar gevuld zou krijgen.

Ik vind dat soms wel een moeilijke afweging als ik nascholingen kies, omdat enerzijds dat leren leren mij boeit en mij ligt en ik mij daarin wil verdiepen, of wil ik toch meer de basis weten van dat psychologische. Ik zou het allemaal doen, maar ik kan niet zoveel nascholingen volgen... Ik denk dat een opleiding moeilijker is, zeker als je al een gezin hebt zou mij dat minder aantrekken, omdat dat gewoon meer tijd in beslag zou nemen. Moest dat een opleiding geweest zijn tijdens of na mijn lerarenopleiding zou ik die misschien op dat moment wel gedaan hebben.

Veel leerkrachten zeggen 'Ik zou dat ook wel eens een jaar willen doen. Je moet het echt graag doen en erdoor gepassioneerd zijn om er zoveel energie in te steken. Dan denk ik 'Laat het hen ook maar eens een jaar doen'. Letterlijk zijn er collega's die mij zeggen 'Af en toe een keer een klapke doen met een ouder en een leerling, dat is toch wel interessant'. En dan denk ik 'Moesten ze zo eens een nascholing volgen - ik zeg nu maar wat- elke maand een studiedag, dan denk ik dat ze echt wel meer info krijgen en dat velen toch wel zullen denken 'Wow, het is toch wel een andere invulling dan wat ik mij had voorgesteld'.

Spanningsvelden in de jobinvulling

We stelden vast dat er bepaalde spanningen in het begeleiden van leerlingen bestonden, die we konden relateren aan de nieuwe verwachtingen aan schoolinterne leerlingenbegeleiding na het decreet LLB (2018). Dit zagen we op het domein van de zelf- en taakopvatting van leerlingenbegeleiders, alsook op het domein van beleidsbeslissingen. Hieruit konden praktische adviezen voor scholen worden afgeleid.

1) Zelfopvatting leerlingenbegeleiding

Doelpubliek

- Leerlingenbegeleiders voelen zich voor heel veel zaken ter ondersteuning van leerlingen verantwoordelijk. Ze zijn minder bezig met het betrekken van het hele schoolteam en professionaliseren (vooral wegens tijdsgebrek).
- Leerlingenbegeleiders zien zich vooral als begeleider van leerlingen (1-op-1), eerder dan als coördinator/ondersteuner van beleid.

--> Het uitschrijven van het schoolbeleid op vlak van leerlingenbegeleiding wordt soms als administratieve taak opgevat die erbij komt.

--> Vaak werd een verlangen in specialisatie in 1 domein uitgedrukt, nl. sociaal-emotionele begeleiding.

We stelden wel vast dat sommige leerlingenbegeleiders een meer systematische en brede kijk op leerlingenbegeleiding in de school ontwikkelden:

We mogen niet de pretentie hebben om te denken dat we het allemaal zelf maar eens zullen oplossen.

Vormgeving van het beleid. Dit zou beter bij een coördinator komen, met onze inspraak dan wel.

Afstemming

- Afstemming onder collega's is courant. Ook met leraren wordt overlegd, bijv. tijdens de pauze, ook al blijkt deze band nog geen institutioneel karakter te hebben.
- Afstemming gebeurt voornamelijk met een focus op leerlingen, eerder dan op het ondersteunen van leerkrachten en beleid

Veel gebeurt sowieso instinctief wat maatregelen betreft of met besef ervan. Meer in plannetje gieten kan nog, zou kruisbestuiving kunnen geven onder leerkrachten die eigen sterktes hebben en brede basiszorg zo verder kunnen uitwerken.

2) Personeelsbeleid

Aanwervingsprocedure:

Diverse redenen voor de aanwerving van leerlingenbegeleiders kwamen naar boven:

- het aanvullen van iemands urenpakket of wie kan breed worden ingezet (pragmatisch)
- het vertrekken vanuit visie van de school/directie (wie hebben we nodig om alle domeinen te beslaan) (doelgericht)
- vanuit de specifieke ervaring of motivatie voor leerlingenbegeleiding (persoonsgericht)

*Een psycholoog, omdat we vooral op het sociaal-emotionele werken.
Na een jaar is die ermee gestopt, het was niets voor haar.*

Dialogoog over organisatiewijze

Er lijkt op voorhand weinig te zijn nagedacht of uitgewisseld over de manier waarop leerlingen aan leerlingenbegeleiding worden toegewezen. Werkt men per expertise? Werkt men per graad?

Leerlingen verdelen onder leerlingenbegeleiders zou een andere optie zijn [dan werken per graad]. Praktisch voordeel zou dan zijn om dan minder te moeten overleggen, maar als men domeinen opdeelt kan men expertise opbouwen per domein. Leerlingenbegeleiding is dan ook erg breed. Een combo is ook mogelijk: verdelen op basis van expertise/domein en leerling toewijzen volgens wat die het meest nodig heeft.

Bereikbaarheid van llb voor leerlingen

De bereikbaarheid van de leerlingenbegeleiding weerspiegelt de opvattingen van het beleid over de rol van de leerlingenbegeleider. Dit verschilt per school. We zagen scholen waar de leerlingenbegeleiding zo dicht mogelijk tegen de leerlingen werden geplaatst, bijv. dicht tegen de speelplaats. Daarnaast werden sommige leerlingenbegeleiders met opzet van de leerlingen gescheiden, zodat ze zich op hun nieuwe coördinerende taakinvulling zouden kunnen toelagen. Het gescheiden worden van leerlingen is voor de meeste leerlingenbegeleiders een zware opdoffer.

Kennismanagement

- Individuele kennis *versus* collectieve intelligentie

Iemand is altijd wel op de hoogte van de nodige vernieuwingen (directeur, leerlingenbegeleider), maar kennis wordt beperkt of niet aan teams meegegeven. Er is heel wat individuele kennis en gedeelde kennis, maar er liggen kansen in het bewust toestreven naar collectieve intelligentie binnen teams.

- Wie moet wat weten?

Verder te onderzoeken is de mate waarin scholen werken met de volgende categorieën: Need to know? Nice to know? Need to act?

- Manieren van kennisdeling

Er zijn heel wat klachten over de maillast. Het is niet altijd duidelijk voor wie een overleg noodzakelijk is, er wordt heel wat info over leerlingen herhaald bij telkens andere betrokkenen terwijl andere informatie over leerlingen afgeschermd blijft. Vaak worden mails met veel betrokkenen gedeeld terwijl een inner circle misschien volstaat.

Teamgedragenheid

- Leerkrachten zijn zelden op de hoogte van taakinfilling van leerlingenbegeleiders en van hun eigen rol in brede basiszorg. Sommige scholen bezitten wel een overzichtsdokument van datgene wat ze als brede basiszorg beschouwen.

Af en toe een klapke doen met de leerlingen en ne keer nen ouder opbellen.

Leerkrachten verwachten dat je met leerlingen apart omgaat. Maar ze houden ook niet van moeizucht.

Sommige leerkrachten vinden brede basiszorg al verhoogde zorg, bijv. extra tijd geven.

--> Coachen van leerkrachten bleek niet zo courant en er bestaat weinig eenduidigheid over de invulling hiervan.

--> Achtergrond in didactiek heeft impact op 'aanvaard worden'

--> Methodieken: hoe doen?

We zijn nog niet echt bezig met coachen van leerkrachten. Deze zijn niet op de hoogte van de vernieuwingen omtrent leerlingbegeleiding. [...] Onze ondersteunende rol werd niet gecommuniceerd naar leerkrachten toe.

Aanpassingen in brede basiszorg zorgen dat nu de nadruk meer op coördinator en communicator met betrokkenen komt te liggen -

*CLB en **lr** verwachten sterk individuele begeleiding, terwijl de overheid en directie een benadering van bovenaf verwachten.*

- Doorgaans is er een intense samenwerking met CLB - wisselend met pedagogische begeleiding. PBD is gekend als voorziener van nascholingsaanbod door sommige leerlingenbegeleiders

Het is niet duidelijk wie pedagogisch begeleider is voor leerlingenbegeleiding, ik ga eerder via de pedagogische begeleider van mijn eigen vak.

--> Er wordt vooral gewerkt met gekende partners.